

COMERCIANȚII STRĂINI DIN CRAIOVA. STUDIU DE CAZ: FIRME INDIVIDUALE ÎNREGISTRATE LA CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE DOLJ (1931–1939)*

NARCISA MARIA MITU**

Procesul de urbanizare și modernizare, creșterea demografică cât și dezvoltarea economică și industrială din secolul al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea, au făcut din Craiova unul dintre cele mai importante centre urbane din zona de sud-vest a Olteniei. Alături de populația autohtonă, în Oltenia, implicit, în Craiova, întâlnim și minorități naționale numeroase (romi), cât și altele, prezente într-un număr mai mic (bulgari, greci, evrei, italieni, cehi, armeni, macedoneni, albanezi, maghiari, sârbi, germani), toate păstrându-și tradițiile culturale, lingvistice și religioase specifice¹. Din diverse motive, minoritățile etnice au imigrat în anumite perioade istorice, de-a lungul timpului formându-se câteva generații. Împreună cu românii, și acestea au jucat un rol important în dezvoltarea economică a orașului, multe dintre persoanele aparținând minorităților dezvoltând variate afaceri. Bulgarii erau recunoscuți ca reputați lucrători ai grădinilor de zarzavat; armenii ca buni negustori, cafengii și buni plăcintari; italienii – vestiți pictori, constructori, zidari, mozaicari, arhitecți, antreprenori și, în ceea ce-i privește pe evrei, având abilități financiare, mulți dintre ei au devenit bancheri faimoși, industriași, comercianți, negustori, funcționari, meșteșugari, medici renumiți, avocați, tipografi, intelectuali cu diferite alte profesii dar și liber profesioniști.

În raport cu majoritatea românească din Craiova (inclusiv comunele suburbane), de 58 238 de români, cu ocazia Recensământului general al populației din anul 1930, principalele etnii, înregistrate după limba maternă, erau: 949 de unguri, 1 279 de germani, 234 de ruși, 7 ucraineni, 116 de sârbo-croato-sloveni, 84 de bulgari, 61 de cehoslovaci, 26 de polonezi, 313 indiși, 122 de greci, 30 de albanezi, 74 de armeni, 39 de turco-tătari, 1 137 de țigani, 476 de persoane de alte limbi, 30 nedeclarați². După religie, populația ortodoxă era cea mai numeroasă – 56 829 de

---

* Acest studiu face parte din programul de cercetare: *Dezvoltarea economico-socială, politică și culturală a Olteniei istorice, condiție a integrării în comunitatea euroregiunilor*, proiectul: *Amprenta minorităților etnice asupra dezvoltării sociale și economice a Olteniei (1866–1948)*.

** Cercetător științific III, dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova, al Academiei Române; e-mail: narcisa_mitu@yahoo.com.

¹ Ionela Carmen Banța, *Italienii din Oltenia. Identitate-diferențe-alteritate*, în Bokor Zsuzsa (coord.), *Terra promesa. Italienii din România*, Cluj-Napoca, 2017, p. 295.

² Sabin Samuilă, *Studiu etnografic asupra populației României*, București, 1940, pp. 58–59.

persoane, secondată de cea romano-catolică – 2 707, mozaică – 2 274, 238 greco-catolică, 253 reformată calvină, 641 evanghelică luterană, 4 unitariană, 37 armeno-gregoriană, 74 adventistă, 25 baptistă, 86 mahomedană, 1 alte religii și secte, 18 fără religie – liber cugetători, 28 nedeclarată³.

Lucrarea de față face parte dintr-un proiect al cărui scop este identificarea comercianților străini care au desfășurat activități negustorești, antreprenoriale pe teritoriul Craiovei în perioada interbelică. Pentru realizarea acestui material am folosit informațiile oferite de Camera de Comerț și Industrie Dolj, dar și cele prezentate de Tribunalul Dolj, unde erau înregistrate firmele individuale și sociale înființate anterior constituirii Camerei de Comerț. Din documentele depuse la înregistrare, ne-au fost oferite informații cu privire la: numele și prenumele comerciantului, domiciliul acestuia, locul și data nașterii, numele asociaților, în cazul firmelor sociale, numele și prenumele persoanelor desemnate să administreze sau să reprezinte societatea, tipul societății, emblema întrebuintată, obiectul și felul activității, adresa unde era înregistrat sediul societății, anul în care societatea și-a început activitatea, capitalul investit, adresele unde erau înregistrate sucursale sau agenții, activitatea anterioară a comercianților sau a asociaților, certificate de bună purtare și de naționalitate emise de Primărie, certificate de practică comercială.

Printre criteriile de bază, avute în vedere în momentul în care un străin dorea să înființeze o firmă în țara noastră, menționăm: acte conforme regulilor de administrație cu privire la stabilirea în țară și faptul că nu a fost condamnat pentru fapte nelegiuite. Totodată, actele eliberate de grefele Tribunalului Dolj, Corpul Portăreilor și Curtea cu Juri trebuiau să certifice faptul că aceștia nu au fost declarați în stare de faliment, nu au avut polițe protestate și nu au ținut nici case de toleranță. În plus, mai aveau obligația să facă dovada existenței unui certificat de exercitarea profesiei pe cont propriu și a unui bilet de liberă petrecere, vizat pe anul respectiv.

Din Legea din 14 februarie 1929⁴ dar și din Legea pentru înființarea Consiliului superior și organizarea Camerelor profesionale din 29 aprilie 1936, art. 90, alin. j⁵, reiese că firmele supușilor străini sau ale societăților cu capital străin nu puteau fi înscrise de către tribunale și, ulterior, de Oficiul Registrului de comerț, fără autorizarea Ministerului Industriei și Comerțului, care lua și avizul Camerei de Comerț și de Industrie respectivă.

Dintre străinii stabiliți în Craiova care au găsit aici un trai mai ușor și mai ieftin decât în țara lor natală, dar și un vast câmp de activitate, vom evidenția acei comercianți care au înființat firme individuale și au fost înregistrate la Camera de Comerț și Industrie Dolj, în perioada interbelică, mai precis în intervalul de timp 1931–1939. Mulți dintre ei s-au integrat natural în rândul majorității, constituind

³ *Ibidem*, pp. 78–79.

⁴ „Monitorul Oficial”, nr. 35, 14 februarie 1929, Legea din 14 aprilie 1929 abroga vechea Lege din 12 mai 1925, p. 206 (în continuare se va cita: M.O.).

⁵ C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. XXIV, pp. 870–912; Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Dolj, Fond Camera de Comerț și Industrie. Firme sociale, dosar nr. 605/1937, f. 10 (în continuare se va cita: S.J.A.N. Dj).

familii mixte, sau migrând, dar au lăsat urme „culturale” în spațiul Olteniei. Toți străinii care au luptat în campaniile din 1913, dar și în Primul Război Mondial (1916–1918), au avut șansa să obțină cetățenia română. Chiar dacă mulți străini, aflați de câteva decenii pe teritoriul României, au decis să primească cetățenia română, soluție pe care ei au ales-o pentru a beneficia de Legea agrară din 1921, au fost destule cazuri când au optat să nu renunțe la cetățenia lor, rămânând totuși, să locuiască în țară. Sârbii, evreii, austriecii, italienii, ungurii, armenii, polonezii, cehoslovacii, bulgarii și alte minorități, care s-au implicat în industria și comerțul craiovean și care și-au adus aportul la dezvoltarea economică a orașului, identificați de mine în informațiile de arhivă, vor fi prezentați în rândurile de mai jos. În demersul meu, am preferat să-i enumăr după cum au fost înregistrați pe străzi, pe numere și pe ani, în Registrul Comerțului.

Strada Unirii a reprezentat, în perioada interbelică, o importantă arteră comercială a orașului Craiova, fiind populată de personaje celebre ale comerțului de altădată. Ca toate străzile comerciale, era flancată de clădiri negustorești cu prăvălii la parter. Dintre comercianții străini care și-au desfășurat activitatea pe această arteră, îl menționăm pe negustorul armean **Karakasian Minaș** (n. Arapchir, Armenia), apreciat de locuitorii urbei ca fiind „competent și cinstit, deosebit de politicoș și serviabil”. Acesta avea înregistrată, în spațiul comercial situat la nr. 2, o sucursală a băcăniei cu emblema „La Vievodul Mihai”, înființată la 28 noiembrie 1927. Sediul principal al firmei se afla în strada Sf. Apostoli nr. 9 și avea ca obiect de activitate „băcănie și mărunțișuri”. În magazinul din str. Unirii, acesta comercializa: cafea măcinată, coloniale și alte mărunțișuri. La 4 octombrie 1938, negustorul radia emblema „La Vievodul Mihai”, adoptând-o pe aceea de „Brazilianu”. Din aprilie 1939, punctul de lucru din această stradă a devenit sediul principal, sucursala fiind radiată. Capitalul investit, în anul 1942, era de 100 000 de lei, iar la 29 septembrie 1947 ajunsese la 15 000 de lei. Firma și-a închis magazinul în 1948, cu puțin timp înainte de naționalizare, fiind radiată în luna octombrie⁶.

La câteva case distanță (nr. 13), se găsea firma de „agentură și comision și vânzări de diferite mărfuri: materiale de construcție, fierărie brută și lucrată și unelte agricole”, proprietatea elvețianului **Ziegler Albert** (n. la Velthem, Elveția). Aceasta și-a desfășurat activitatea în anii 1926 – 1 ianuarie 1934. A fost radiată pentru a-și deschide o firmă socială împreună cu fiul său, George Ziegler. Potrivit informațiilor de arhivă, Albert Ziegler și-a condus afacerea prin procuratorii Gh. Ziegler, elvețian, și George Rill, român⁷. La nr. 31 era înregistrată sucursala firmei **Misachian Sarchis**⁸ (n. Zmara, Armenia), recunoscută după emblema „La Vultur”, având ca obiect de activitate „manufactură”. Sediul principal al firmei era în str. Emil Gârleanu. Mutându-se în București, a încetat orice tip de comerț în Craiova, motiv pentru care a radiat firma în 1934.

⁶ S.J.A.N. Dj, Firme individuale, dosar nr. 128/1931, nenumărotat.

⁷ *Ibidem*, dosar nr. 83/1931, ff. 1, 2, 8.

⁸ *Ibidem*, dosar nr. 148/1931, ff. 1–2.

Aznavorian Aznavov (n. Eghin, Armenia) își desfășura activitatea comercială, în 1931, în spațiul comercial situat puțin mai sus, la nr. 43. Prăvălia, unde practica comerțul cu „cafea și coloniale”, era recunoscută prin emblema „La Indiana”. Activitatea, începută la 1 mai 1925, s-a desfășurat doar în str. Unirii. În septembrie 1934, cerea radierea firmei pe motiv că s-a mutat în București. Pauza a fost foarte scurtă, pentru că la 1 mai 1935 a redeschis firma pentru același comerț, funcționând neîntrerupt până la 26 iulie 1948, când a încetat activitatea. Potrivit revizuirii realizate în anul 1946, capitalul investit la acea dată în firmă era de 600 000 de lei⁹.

La nr. 61 era înregistrată, în 1931, la Camera de Comerț și Industrie Dolj, firma **Lillu A. Leon**¹⁰ (comerciant cu 4 clase secundare, turc, n. Craiova). Firma și-a început activitatea la 1 octombrie 1923, desfășurând comerțul „de agentură, comision, manufactură, cereale și mărunțișuri”, cu sediul în str. Elca nr. 19. În anul 1929, a adoptat emblema „Tricotaje Lido”, a mutat sediul în str. Unirii nr. 21 și, totodată, și-a extins afacerea, adăugând comerțul cu „ciorapi și tricotaje” (1929), „confecții și articole de galanterie” (1931) și „manufactură” (noiembrie 1936). În 1931, a înscris o nouă emblemă: „Lido-Evelin”. În martie 1939, Lillu A. Leon apare în documente ca desfășurându-și comerțul în str. Lipscani nr. 66. La data respectivă, solicita reducerea activității la „galanterie și mercerie”. Fiind evreu, în ianuarie 1941, a fost nevoit să ceară radierea firmei, fiind amenințat cu arestarea și închiderea magazinului, firma având un capital de 704 101 lei. La 20 februarie 1945, Comisia confirma faptul că firma de galanterie și mercerie, din str. Lipscani, nr. 33, aparținând lui Leon A. Lillu, nu era radiată. În același an, își lărgea aria de activitate, adăugând și comerțul de manufactură. Doi ani mai târziu, radia comerțul „en gros”. În decembrie 1947, capitalul firmei era de 100 000 de lei. În conformitate cu aprobarea Ministerului Industriei și Comerțului, din 10 februarie 1948, decizia din 29 ianuarie 1948, patronul solicita radierea firmei cu sediul în str. Lipscani nr. 33.

Două numere mai sus, (63), era înregistrată, în iulie 1931, la Camera de Comerț și Industrie Dolj, firma **Hagi Ibrahim Huseim** (persan, n. Hameton, Persia). Domeniul său de activitate era „comerțul cu covoare și mărunțișuri”. Firma își începea activitatea la 13 decembrie 1920, pentru început cu vânzarea de *covoare persane* după care, la 22 octombrie 1926, și-a extins comerțul, adăugând și „mărunțișuri”¹¹. La 17 aprilie 1937, la aceeași adresă (nr. 63), era consemnat, la Registrul Comerțului, „atelierul de țesut covoare persane cu accesorii”, aparținând armeanului **Kelechian Artin**, (n. Gheive, Asia-Mică – Turcia)¹². Atelierul funcționa din septembrie

⁹ *Ibidem*, dosar 252/1931, ff. 1–6; *ibidem*, dosar nr. 2865/1935, ff. 1–17. La 11 decembrie 1929, Aznavorian Aznavov a primit diplomă de încetățenire.

¹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 360/1931, nenumerotat.

¹¹ *Ibidem*, dosar nr. 428/1931, ff. 1–2.

¹² *Ibidem*, dosar nr. 3796/1937, ff. 1–20. A sosit în țară la 24 iulie 1924 și nu a mai părăsit țara, iar în Craiova este din 6 septembrie 1924. Chestorul Poliției Municipiului Craiova, pe baza referatului dat de către Biroul Controlului Străinilor, certifica că are pașaport otoman, trimis la prelungire. A venit în România prin punctul de frontieră Constanța, la 24 iulie 1924, și, de la această dată, nu a mai părăsit țara.

1932 și în cadrul său lucrau 22 de lucrătoare specializate, de naționalitate română. Capitalul investit ajungea la suma de 200 000 de lei. Firma a fost radiată la 6 mai 1941. După această dată, apare încadrat, ca administrator, la firma înregistrată la 16 februarie 1937, de soția sa, **Kelechian A. Elena**¹³, păstrând același tip de comerț.

La nr. 71 este consemnată firma **Bedrosian Oschian** (armean, n. în comuna Kiamoch, Armenia), al cărei antet era „Crucea albă”. Domeniul său de activitate era „comerțul cu cafea și coloniale”. Firma și-a început activitatea încă din anul 1911. Obținând cetățenia română, a primit numele de Iancu Rosman. În martie 1932, Iancu Rosman a cerut înmatricularea firmei pentru comerțul cu „bijuterii și ceasuri” în str. Libertății nr. 5. În ianuarie 1941, a renunțat la emblema „Crucea Albă”, iar în martie 1944, din cauza sănătății și a vârstei înaintate, a renunțat să mai continue activitatea, solicitând radierea firmei¹⁴. În 1935, în documente, **Bedrosian Oschian** apare ca proprietar al firmei cu emblema „Mondial”, ce își exercita activitatea tot în str. Unirii nr. 71. Potrivit aceleiași surse, firma avea sucursală și în str. Cuza-Vodă nr. 12, condusă personal, prin intermediul vânzătorilor salariați¹⁵.

Pe aceeași stradă, la nr. 76, în evidența Camerei de Comerț și Industrie Dolj figurează firma germanului **Roth Otto**¹⁶ (n. Craiova), înmatriculată la 8 august 1931. În dreptul obiectului de activitate era trecut: „comerțul cu pălării bărbățești, blănuri”, la care se adaugă, la 1 august 1934, „galanterie”. Firma și-a desfășurat activitatea până la 15 august 1940, când s-a cerut radierea acesteia.

La nr. 94, activa firma **Hulam Ali Hașim** (persan, n. în orașul Sana, Persia). Comerțul său cu „covoare, galanterie și mărunțișuri naționale” a început în anul 1893. Douăzeci de ani mai târziu, primea aprobare pentru a-și vinde produsele și la bălciurile și târgurile din comunele rurale învecinate, cât și la stabilimentele balneare din țară: Govora, Călimănești etc. De altfel, la 15 august 1934, a deschis și o sucursală în localitatea Govora, jud. Vâlcea¹⁷. La 1 februarie 1940, soția sa a cerut radierea firmei pe motiv că acesta își încetase activitatea cu cinci ani în urmă, fiind „lovit de sărăcie și ulterior de boală (paralizat)”. Cererea de reziliere suna așa: „Hulam Ali soțul meu fost negustor de peste 40 de ani, fost negustor cu vază pe vremuri și cu o situație materială de seamă și cu un trecut foarte cinstit. Împrejurări diferite au făcut ca să peardă toată averea nemaivând acum nici existența posibilă ca să mai întrețină familia noastră compusă din 7 copii și împreună cu părinții și noi suntem toți 11 persoane iar Hulam Ali de suferință și mizerie s'a paralizat (...) ducem o mizerie neagră fără hrană, lemne și îmbrăcăminte, am ajuns să ne întindă mâna lumea care cunoaște situația noastră de altă dată”¹⁸.

¹³ Elena Kelechian, fostă Kerner, nu a avut niciodată cetățenie română, ci s-a bucurat numai de protecție românească.

¹⁴ S.J.A.N. Dj, Firme individuale, dosar nr. 88/1931, nenumerotat.

¹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 2817/1935, f. 1.

¹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 522/1931, ff. 1–13.

¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 124/1931, ff. 1–12.

¹⁸ *Ibidem*, ff. 3, 9.

Polonezul **Gelehrter Iosef** (n. Stanislavov, Polonia) se ocupa cu comerțul „cu cereale, agentură și comision”. Firma și-a început activitatea la 1 noiembrie 1934, cu un capital de 100 000 de lei. Sediul se afla pe aceeași stradă, la nr. 106, unde a activat până la 12 mai 1937, când și-a mutat sediul în str. Sf. Dumitru nr. 4, respectiv, în str. Buzești nr. 61 (aprilie 1941)¹⁹.

Atszesberger Ludwig (austriac, n. Scheifling-Stirca sau Stiria, de profesie chimist, fost director electro-tehnic la fabrica Lux, a înmatriculat, la 20 aprilie 1932, un „atelier pentru fabricarea bateriilor electrice și diverse articole în această branșă” cu emblema „Atelier Astra Electro-chimică”, în str. Unirii nr. 128. În acest sens, el deținea livretul de exercitarea profesiei cu nr. 50094/1930. Pentru atelierul său, a închiriat un imobil ce aparținuse fostei Societăți „Câmpa”, format din două camere, o bucătărie și o magazie ce aparțineau Băncii Olteniei S.A., cu suma de 29 000 de lei/an. Decesul, survenit la 11 februarie 1935, a dus la radierea firmei și înregistrarea ei, la 6 martie, același an, pe numele soției, **Ecaterina L. Atszesberger**²⁰. La 4 septembrie 1937, aceasta extindea activitatea, practicând și „comerțul de fier și metale vechi”. Firma a fost radiată din oficiu, cu ocazia revizuirii realizate la 15 iunie 1946, pe motiv de neprezentare a proprietarului²¹.

În 1931, la nr. 131, găsim brutăria iugoslavului **Martinovici Petre** (n. Achrida, Iugoslavia). Aceasta avea o existență îndelungată, firma figurând înregistrată la Tribunal, la 19 martie 1910, în str. Alexandru Nicolaid nr. 30. În februarie 1936, capitalul investit era de 500 000 de lei. La 19 martie 1948, a cerut radierea în conformitate cu aprobarea Ministerului Industriei și Comerțului din 25 februarie 1948, decizia din 17 februarie 1948²².

După un an de zile (aprilie 1930 – iulie 1931), perioadă în care a funcționat în str. Abatorului nr. 66, „Depozitul de cherestea și tot felul de materiale de construcție”, ce aparținea lui **Gheza Deutsch** (n. Craiova, fost supus ungar), și-a mutat sediul în str. Unirii nr. 164. Pentru a-și desfășura activitatea, el a depus la Chestura de Poliție, Biroul Controlului Străinilor biletul de liberă petrecere și livretul de exercitare a profesiei/1930. Firma a funcționat până la 15 martie 1941, când depozitul a fost vândut către Victor Braun²³.

Polonezul **Albert Schwartz** (n. Gniezno, Polonia) era proprietarul fabricii de tuburi de ciment, înregistrată în 1931, la nr. 236. Acesta și-a deschis afacerea cu ciment la 19 mai 1922, mai întâi în str. Bechet nr. 62, și apoi în str. Unirii. După 22 de ani, la 29 aprilie 1936, fabrica și-a închis activitatea din cauza decesului proprietarului²⁴.

¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 2730/1934, ff. 1–7.

²⁰ *Ibidem*, dosar nr. 2019/1932, ff. 1–18. Pentru a deveni cetățean român, Atszesberger Ludwig, la 10 septembrie 1929, renunța „definitiv și irevocabil la protecția austriacă precum și la orice supușenie și protecție străină”.

²¹ *Ibidem*, dosar nr. 2834/1935, ff. 1–6.

²² *Ibidem*, dosar nr. 523/1931, ff. 1–13. În anul 1936, prin diploma de încetățenire nr. 3542, Martinovici Petre a primit cetățenia română.

²³ *Ibidem*, dosar nr. 416/1931, ff. 1–12.

²⁴ *Ibidem*, dosar nr. 1722/1931, ff. 1–4.

Pe **Bulevardul Carol**, în spațiul comercial cu nr. 17, se găsea magazinul de coloniale ce aparținea armeanului **Keorkijan Mihail** (n. Eghin, Armenia)²⁵. Firma, înființată la 18 mai 1931, era cunoscută după emblema „La Moca” și avea ca obiect de activitate comerțul cu „coloniale și specialități de cafea”. Și-a încetat activitatea după numai câteva luni, la 31 martie 1932, motivul reprezentându-l mutarea sediului firmei în orașul Târgu-Jiu, str. Victoriei nr. 34. Potrivit informațiilor de arhivă, anterior înființării firmei individuale, acesta s-a aflat într-o asocierie cu Kevorkran Kevork, desfășurând același tip de activitate.

Pe aceeași stradă, la nr. 43, era înmatriculată, în 1931, bragageria lui **Dervișovici Bairam** (Albania)²⁶, de naționalitate albaneză. Ca obiect de activitate declarat la Camera de Comerț era „bragagerie și bombonărie”. Firma și-a început activitatea la 23 mai 1927, în Bulevardul Carol I nr. 33, după care, în mai 1935, și-a mutat sediul în str. Buzești nr. 38. Puțin mai sus, la nr. 53, funcționa firma de „agentură și comision” a comerciantului grec **Panaït Mavrîco** (n. la Eghin, Armenia)²⁷. Acesta și-a început activitatea comercială în anul 1919, prin deschiderea unei cafenele în str. Justiției nr. 50, în localul situat sub Hotelul Victoria.

Pentru desfășurarea comerțului său, a investit, atunci, un capital de 5 000 de lei. În anul 1925, și-a extins comerțul, adăugând activității sale și domeniul de agentură și comision, desfășurat în str. Cuza Vodă²⁸. În 1931, firma era înregistrată la Camera de Comerț doar cu agentură și comision la care, în februarie 1932, a adăugat ca domeniu de activitate și „lipscănie, hăinărie, încălțăminte și mărunțișuri (mărfuri ocazionale)”, iar un an mai târziu, în februarie 1933, a introdus și comerțul cu coloniale. În același an, după două luni, la 22 aprilie, și-a restrâns activitatea doar la comerțul cu coloniale. Firma a funcționat, de-a lungul timpului, la mai multe adrese: str. Bulevardul Carol, nr. 53 (1931 – februarie 1932), str. Emil Gârleanu nr. 5 (februarie 1932 – februarie 1933), Piața Marșeu nr. 3 respectiv 4 (februarie 1933 – octombrie 1939) și în str. Madona Dudu, probabil până la desființare.

Pe aceeași stradă, funcționa, la nr. 131, încă de la 7 august 1922, atelierul de croitorie aparținând cehoslovacului **Royer Frantz**. Firma era cunoscută urbei cu emblema „Croitoria solidă”. În vederea înmatriculării, Royer Frantz a depus la dosar livretul de exercitarea profesiei valabil în 1930²⁹.

Pe **strada Cuza Vodă** (fostă str. Justiției), la nr 1, în 1931, își desfășura activitatea firma de modă a **Alexandrinei Iosef Wohleim**³⁰. Cunoscută sub emblema „La Davidescu”, firma a fost înmatriculată în 5 februarie 1926. După moartea acesteia, activitatea a fost continuată de soțul său, **Wohlsein Iosef** (n. Brün, Austria)³¹, în

²⁵ *Ibidem*, dosar nr. 12/1931, ff. 1–3.

²⁶ *Ibidem*, dosar nr. 1669/1931, ff. 1–3.

²⁷ *Ibidem*, dosar nr. 258/1931, ff. 1–11.

²⁸ *Ibidem*, f. 11.

²⁹ *Ibidem*, dosar nr. 540/1931, f. 1.

³⁰ *Ibidem*, dosar nr. 792/1931, ff. 1–2. S-a născut în 15 septembrie 1895, la Craiova și a dobândit cetățenia austriacă prin căsătorie.

³¹ *Ibidem*, dosar nr. 3455/1936, ff. 1–25.

calitate de tutore legal al minorilor defunctei Alexandrina Wohlsein. La 20 octombrie 1936, acesta figurează înscris la Camera de Comerț și Industrie Dolj cu firmă proprie, având ca obiect de activitate comerțul cu „mode și coroane”, la aceeași adresă. Firma și-a încetat activitatea la 1 aprilie 1941.

Tot în 1931, la aceeași adresă, figurează înregistrată și „Cofetăria Palace” a austriacului **Appel Engelbert Iosif** (n. Gratz, Austria)³². Inaugurată la 30 octombrie 1924, în str. Piața Unirii nr. 1, sub palatul Băncii Olteniei, cofetăria și-a mutat locația în str. Cuza Vodă. Decesul proprietarului a determinat-o pe soția acestuia, Elisabeta I. Apple, să ceară, la 24 septembrie 1936, radierea firmei defunctului său soț și înscrierea acesteia pe numele **Iosif Engelbert Appel S-sori**, tot pentru comerțul: „cofetărie și bombonărie”. În anul 1941, firma figura înmatriculată pe numele lui Josef Frantz Appel, la aceeași adresă, și nu era radiată.

Feruglio Giuseppe (n. Italia)³³, de naționalitate italiană, a deschis, la 24 septembrie 1924, un atelier „de piatră artificială și antreprenor de lucrări publice”, cu sediul la nr. 5. Conaționala sa, **Candotty B. Margareta** (n. Ampezzo, Italia)³⁴, a înființat, la 15 mai 1926, firma cu emblema „La italianu”, al cărei obiect de activitate era: „magazin cu arme și cuțitărie, reparat și ascuțit arme, fel de fel de obiecte tăioase”. În 1931, activitatea sa avea ca obiect: „cuțitărie și atelier de tocilărie și reparațiuni”.

Din documente reiese că, la 1 februarie 1946, capitalul investit era de 50 000 de lei. În aceeași lună, firma își restrângea activitatea, urmând să se ocupe doar de atelierul de tocilărie și reparații. Trei ani mai târziu, la 6 decembrie, proprietara firmei solicita radierea acesteia. De-a lungul timpului, a avut sediul: în str. Justiției nr. 20 (1926–1931) și str. Cuza Vodă nr. 6 (1931–1949). Un alt conațional, **Copetti Bartolomeu** (Tolmetza, Italia)³⁵, deținea la nr. 8 un birou de construcții. Acest birou a fost înmatriculat la 23 noiembrie 1922, având sediul în str. Justiției nr. 22 și în str. Cuza Vodă nr. 8 (1931).

Tamuiani Z. Iani (n. Zmicsi, Grecia), de naționalitate româno-macedoneană, deținea, în spațiul comercial de la nr. 10, un magazin de „mărunțișuri”. Firma a fost înființată în anul 1916 și în anul 1931 i-a adăugat emblema „La Cometa”³⁶. La 4 februarie 1933, și-a extins comerțul, adăugând și articole de „parfumerie și apă de colonie dar și articole de galanterie”. Firma a fost radiată la 31 martie 1934³⁷. În imediata sa vecinătate, la nr. 11, a funcționat, în perioada 10 aprilie 1933–15 ianuarie 1935, atelierul de „croitorie de dame”, cunoscut sub emblema „Vogue”, aparținând lui **Elek Tereza** (n. com. Baranya)³⁸.

La nr. 12, firma **Neché Nesrolach** (n. Lina, Persia)³⁹ avea ca obiect de activitate comerțul de „lustragerie, ciorăpărie și mărunțișuri”. Aceasta a fost înmatriculată la

³² *Ibidem*, dosar nr. 682/1931, ff. 1–10.

³³ *Ibidem*, dosar nr. 1763/1931, ff. 1–2.

³⁴ *Ibidem*, dosar nr. 61 bis/1931, ff. 1–6.

³⁵ *Ibidem*, dosar nr. 1118/1931, ff. 1–4.

³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 56/1931, ff. 1–3.

³⁷ *Ibidem*, f. 5.

³⁸ *Ibidem*, dosar nr. 2351/1933, ff. 1–4.

³⁹ *Ibidem*, dosar nr. 1543/1931, ff. 1–4.

1 iunie 1926. În lunile iulie și august 1935, negustorul își expunea marfa și la Băile Govora. Nu avea angajați. La nr. 29 se găsea, începând cu 1 august 1933, magazinul de „coloniale și mărunțișuri” al armeanului **Zaharian Ardașes** (n. Cemah, Turcia). Acesta desfășurase anterior comerț în asociație cu fratele său, Ștefan Zaharian, în localitatea Calafat, unde era stabilit din 1907. La 7 mai 1925, declara că renunță la „supușenia armeană” pentru a obține cetățenia română, „obligându-mă să mă supun tuturor îndatoririlor impuse de lege și regulamente”⁴⁰. Pe aceeași stradă, mai sus, la nr. 31, își desfășura activitatea magazinul cu emblema „La pomul de cafea”. Acesta aparținea armeanăi **Zaharian A. Eftimia** (n. Eghin, Asia Mică)⁴¹, menajeră de profesie. Ea a început comerțul cu coloniale în august 1928. A mai avut deschise două sucursale în oraș, una în str. Ulise Boldescu nr. 2. și a doua, inaugurată la 1 mai 1931, în str. Emil Gârleanu nr. 2, condusă de Haciadur Babaeghian. În spațiul comercial de la nr. 83 se găsea prăvălia cehoslovacului **Josef Horn** (n. Banuk Sengherk)⁴². Acesta a înmatriculat firma la 10 iulie 1920, având ca obiect de activitate comerțul de: „cârnățarie și mezeluri”.

În perioada 1920–1931, a avut sediul în str. Transilvaniei nr. 21. În 1931, era înregistrat în str. Cuza Vodă și, ulterior, în str. Jules Michelet nr. 19. În 1936, firma a fost radiată. Pe aceeași stradă, la nr. 197, se găsea, în 1931, și brutăria iugoslavului **Serafim Georghevi** (n. Cladovic-Btoha)⁴³. Firma sa, de „brutărie și plăcintărie”, a fost înființată la 15 sept 1927. La 1 iulie 1932, a deschis un magazin universal în str. Buzești nr. 43. În mai 1936, a luat hotărârea de a renunța la „brutărie și plăcintărie”.

În *strada Justiției* îi întâlnim, în perioada interbelică, pe comerțianții albanezi Cesko J. Pally, zis Frantz, și Pali I. B. **Pally J. Frantz** (n. Ionievo, Albania)⁴⁴ a înmatriculat, în spațiul comercial de la nr. 4, la 19 noiembrie 1931, un magazin „de galanterie”, unde comercializa tot felul de mărunțișuri. După cinci luni, mai precis la 13 mai 1932, a mutat sediul în str. Soarelui nr. 4. Câteva case mai sus, la nr. 8, își desfășura, în 1931, comerțul „de mărghitănie și tot felul de mărunțișuri”, albanezul **Pali I. B.** (n. Saneva, Albania)⁴⁵. Firma sa a fost înmatriculată la 28 mai 1921. Pentru comercializarea mărfurilor, acesta frecventa târgurile săptămânale și bâlciurile din comunele rurale, dar și cele urbane.

În *strada Buzești* nr. 11, era înregistrată în Registrul Camerei de Comerț și Industrie, în 1931, firma cetățeanului israelian **Marcu Moscovici** (n. Pungești, jud. Vaslui), căruia, în 1919, Tribunalul Dolj i-a acordat cetățenia română⁴⁶. Acesta și-a început activitatea comercială pe cont propriu, la 16 iulie 1921, când a înființat firma cu emblema „La Satisfacere”, având ca obiect de activitate comerțul de „manufactură și mărunțișuri en detail”. Firma a funcționat până la 10 ianuarie 1941, când a fost radiată la ordinul legionarilor, fiind amenințat cu arestarea și închiderea

⁴⁰ *Ibidem*, dosar nr. 2460/1933, ff. 1, 3.

⁴¹ *Ibidem*, dosar nr. 22/1931, ff. 1–5.

⁴² *Ibidem*, dosar nr. 404/1931, ff. 1–14.

⁴³ *Ibidem*, dosar nr. 278/1931, ff. 1–7.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 1781/1931, ff. 1–14.

⁴⁵ *Ibidem*, dosar nr. 400/1931, ff. 1–6.

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 116/1931, nenumărotat.

magazinului de către vicepreședintele Camerei de Comerț, Willy Ianischenwsky, și chestorul poliției, Vâlcu Vlad, în cazul în care nu semnează cererea de radiere a firmei. A fost reînmatriculată trei ani mai târziu, conform art. 14 din Decretul Lege nr. 641/1944 publicat în M.O., nr. 294 din 19 decembrie 1944. Capitalul investit, în 1944, era de 1 500 000 de lei, iar doi ani mai târziu, acesta ajungea la suma de 2 000 000 de lei. La 25 august 1948, firma a fost radiată la cererea comerciantului.

În imediata sa vecinătate, la nr. 12, funcționa, în 1931, firma turcului **Mihran Ipranosian** (n. Amasia, Asia Mică)⁴⁷, cu sediul în Galați. Această firmă era administrată prin intermediul lui Ovanez Ciorbagian, de naționalitate armean, care, în același an, deschide o sucursală și la Turnu-Severin, str. Maior Strehăianu nr. 1, și pe care o închide, relativ repede, la 26 septembrie 1931. Moartea titularului firmei a impus radierea acesteia în 1936, la cererea fratelui defunctului. Obiectul comerțului era „manufactură, bumbăcărie și mărunțișuri”.

În același spațiu comercial, probabil după moartea negustorului turc, în 1932, **Ovanez Ciorbagian** (n. com. Bruss, Asia Mică)⁴⁸ a înființat o firmă cu emblema „Casa Albă – magazin oriental”, având ca obiect de activitate: „manufactură, galanterie, articole de voiaj, confecțiuni de dame și mantoane”. În februarie 1933, acesta își extinde activitatea, adăugând și comerțul de „agentură și comision”. În decembrie 1940, avea investit în firmă un capital de 500 000 de lei, capital care, în mai puțin de trei ani, ajungea la cifra de 2 000 000 de lei. Comerțul său s-a dezvoltat și în anii ulteriori, dovadă fiind faptul că în 1946 capitalul era de 4 356 848 de lei. Firma a fost radiată un an mai târziu, la 22 decembrie 1947. Pe aceeași stradă, la nr. 24, în 10 februarie 1931, era inaugurat și hotelul cehoslovacului **Roupcova Bozena** (n. Moroschi, Cehoslovacia)⁴⁹.

Pe **Calea București**, la nr. 37, figura înmatriculată, în 1931, firma lui **Iohan Meditz** (n. Vanbeulnum, Iugoslavia)⁵⁰, care a primit diplomă de încetățenire în anul 1928. Atelierul său de „dogărie și lemnărie” și-a început activitatea la 10 iunie 1919 în str. Știrbei Vodă nr. 29, și a fost mutat, ulterior, în Calea București. Începând cu 1 aprilie 1937, la nr. 38, a funcționat firma de „coloniale, agentură comision și consignatie” a grecului **Meniadis D. Dimitrie** (n. Hios, Grecia)⁵¹, având investit un capital de 50 000 de lei. La 1 februarie 1940, a mutat sediul în str. Vasile Alexandri, nr. 13. La 9 martie 1946, membrii Comitetului de Direcție al Camerei de Comerț și Industrie din Craiova i-au permis să-și extindă comerțul, adăugând: „fructe orientale și indigene, articole alimentare, chimicale și mărunțișuri”.

Câteva clădiri mai sus pe stradă, la nr. 47, funcționa, în 1931, brutăria lui **Andrei Silian** (n. Zaslje-Bitobi, Macedonia). Acesta și-a început activitatea la 1 noiembrie 1924 în str. Știrbei Vodă, nr. 133. În anul 1946, capitalul investit se cifra la suma

⁴⁷ *Ibidem*, dosar nr. 166/1931, ff. 1–10.

⁴⁸ *Ibidem*, dosar nr. 2173/1932, ff. 4–25.

⁴⁹ *Ibidem*, dosar nr. 1122/1931, f. 1.

⁵⁰ *Ibidem*, dosar nr. 927/1931, ff. 1–2. A venit în țară din decembrie 1921 și a lipsit între iulie 1932 și mai 1933 pentru efectuarea serviciului militar.

⁵¹ *Ibidem*, dosar nr. 3657/1937, ff. 1–24.

de 1 500 000 de lei. Firma a fost naționalizată, conform legii 119 din 11 iunie 1948⁵². Tot în 1931, figura înregistrată în Registrul Comerțului, la nr. 99, firma armeanului **Siragan Cialikian** (n. Gheiwe, Asia Mică)⁵³. Acesta deținea o fabrică de „rahat și bomboane”. Fabrica și-a exercitat activitatea începând cu 1 martie 1926, mai întâi în str. Alexandru Lahovari nr. 164. În 1929, a înființat și o sucursală pentru „vânzări de coloniale” în str. Regele Ioanițiu, nr. 61, cu emblema „Orient”. După un an, a mutat cele două sedii în str. Știrbei Vodă nr. 99, păstrând sigla „Orient” și, în anul următor, în Calea București. Decesul proprietarului, la 7 iulie 1936, a impus radierea firmei, la 14 octombrie 1937. Soția sa, **Cialikian Verkine** (n. Ceanghără, jud. Castimuni, Turcia)⁵⁴, tot de naționalitate armeană, obținând livret de exercitarea profesiei pe cont propriu, valabil până la 31 decembrie 1937, a fost autorizată de Ministerul Muncii pentru a continua comerțul soțului său decedat. Firma înființată pe numele său a păstrat emblema „Orient” și a fost radiată conform ordinului Ministerului Economiei Naționale cu nr. 114766/1942 și 14667/1943.

La nr. 144 funcționa, începând cu 17 noiembrie 1932, firma cu specific „constructor de zidărie și lucrări publice” a italianului **Gentilni Nicolo** (n. Genova, Italia)⁵⁵, iar la nr. 177 își desfășura activitatea firma conaționalului său, **Giovani Valent** (n. Venzona, Italia)⁵⁶, înființată la 6 octombrie 1931, având același obiect de activitate: „constructor de lucrări publice”. Pe aceeași stradă, se găsea, la 12 iunie 1931, la nr. 257, cafeneaua și brutăria iugoslavului **Mitanovici B. Ion** (n. comuna Țer, Macedonia), cunoscută locuitorilor orașului sub emblema „Cafeneaua și brutăria aliaților”. Comerțiantul iugoslav și-a început activitatea comercială la 8 decembrie 1927, când a deschis o cafenea pe strada Justiției nr. 44⁵⁷.

În **Piața Marșeu** (ulterior numită Piața Nouă), la mesele cu numărul 4 și 5, își exercita comerțul cu coloniale armeanul **Ferhadian B. Ferhat** (n. Craiova)⁵⁸, încă din 19 mai 1926. Firma sa, cu emblema „La Elefantul”, și-a mutat sediul în octombrie 1936 în Bld. Carol nr. 17. Începând cu 1932, la nr. 4 era înregistrată la Registrul Comerțului și firma individuală **Ernest Ovarez** (n. com. Mezin Kevest, Ungaria)⁵⁹, care se ocupa cu comerțul cu horticultură. Acesta deținea și o sucursală pe care o radiază la 28 mai 1947. Fiind apatrid, a depus actele la Ministerul Justiției pentru obținerea cetățeniei. La nr. 108, începând cu data de 22 iulie 1933, își vindea zarzavaturile și fructele grecul **Vanghelos Spiros** (n. Macedonia)⁶⁰. În 1942, acesta avea investit un capital de 50 000 de lei. În aceeași piață, la nr. 117, și-a desfășurat

⁵² *Ibidem*, dosar nr. 355/1931, ff. 1–12.

⁵³ *Ibidem*, dosar nr. 527/1931, ff. 1–4.

⁵⁴ *Ibidem*, dosar nr. 3903/1937, ff. 1–14. Aceasta a venit în România la 23 septembrie 1923, fără a mai părăsi țara, și pe tot acest timp a avut o bună purtare în societate. În anii 1923–1925, a trăit în Constanța, apoi la Craiova.

⁵⁵ *Ibidem*, dosar nr. 2201/1932, ff. 1–13. Italianul a venit în România în anul 1900.

⁵⁶ *Ibidem*, dosar nr. 985/1931, ff. 1–2.

⁵⁷ *Ibidem*, dosar nr. 52/1931, ff. 1–2, 4.

⁵⁸ *Ibidem*, dosar nr. 320/1931, ff. 1–2.

⁵⁹ *Ibidem*, dosar nr. 1892/1932, ff. 1–5.

⁶⁰ *Ibidem*, dosar nr. 2416/1933, ff. 1–14. Vanghelos Spiros a venit în țară în 1892.

marfa și sârbul **Gheorghe Stefanovici** (n. Negotin, Iugoslavia)⁶¹, în perioada 18 mai 1926–1 ianuarie 1934. Firma avea ca obiect de activitate „grădinăritul”. După o absență de trei ani, în aprilie 1937, acesta și-a reluat comerțul cu zarzavaturi la aceeași locație. Firma a fost radiată din oficiu la 31 martie 1946⁶².

Timp de 24 ani, grecul **Meniadis Mihail** (n. Ellata-Hios, Grecia)⁶³ și-a îmbiat cumpărătorii cu fructele și colonialele expuse la mesele 154–155. Firma și-a început activitatea la 24 aprilie 1922 și a încetat-o la 15 iunie 1946, ca urmare a decesului său. La 28 noiembrie 1935, acesta a deschis o sucursală în str. Cuza Vodă, nr. 68, unde desfășura comerțul de „coloniale, delicatose, fructe și mărunțișuri”. Sucursala, în care a investit un capital de 50 000 de lei, a fost condusă personal și a fost radiată un an mai târziu, la 10 noiembrie 1936. Din livretul de exercitarea profesiei pe cont propriu reiese că din momentul intrării în țară, în 1891, nu a mai părăsit România.

La nr. 170, funcționa, de la 1 octombrie 1905, pescăria grecului **Vasile Hristea Nicolaidis** (n. Lehova Castonia, Grecia)⁶⁴. În dreptul obiectului de activitate era trecut, în Registrul Comerțului, comerțul „de pescărie și coloniale”. Fire caritabilă, acesta a oferit un ajutor de 4 400 de lei unui număr de 15 gustatori.

În **Piața Elca**, la nr. 2, a fost deschis, în 9 decembrie 1925, magazinul cu coloniale al lui **Moise B. Abram (Avram)** (n. Belgrad)⁶⁵. În anul 1926, comerciantul dobânda naționalitatea română. În aceeași piață, la nr. 12, polonezul **Efraim Stein** avea ca domeniu de activitate „cereale în comision”. În perioada 1912–1927, și-a desfășurat activitatea în orașul Calafat, apoi a mutat întreaga afacere în Craiova⁶⁶. Tot la nr. 12 figura, în 1931, în evideța Camerei de Comerț și Industrie Dolj, firma individuală **Artin Minas Melikian** (n. Huruia, Persia)⁶⁷. Armeanul a înființat, la 21 februarie 1926, o firmă al cărei domeniu de activitate era comerțul de „cafea, coloniale și mărunțișuri”. Timp de 15 ani, magazinul său cu coloniale a fost cunoscut locuitorilor urbei sub emblema „Crucea de Aur”, pe care o înlocuiește, la 31 ianuarie 1941, cu „La cămila de aur”. La 16 ianuarie 1943, avea declarat un capital de 100 000 de lei la care adăuga valoarea imobilului de 600 000 de lei și a mobilierului de 100 000 de lei, deci, un total de 800 000 de lei. Firma a activat la mai multe adrese. În perioada 1926 – 26 aprilie 1933, și-a desfășurat activitatea în str. Elca, la nr. 8 și 12, și, apoi, în str. Madona Dudu, la nr. 54, respectiv 61 (26 aprilie 1933 – 1943). Firma a fost radiată pe baza ordinului Ministerului Industriei și Comerțului nr. 114766/1942 și a ordinului nr. 14667/1943.

În **strada Calomfirescu**, la nr. 46, respectiv 81, băcănia armeanului **Jagligian Artin** (n. Angora, Turcia)⁶⁸ și-a desfășurat activitatea în perioada 1927–22 mai

⁶¹ *Ibidem*, dosar nr. 276/1931, ff. 1–2.

⁶² *Ibidem*, dosar nr. 3715/1937, ff. 1–3.

⁶³ *Ibidem*, dosar nr. 120/1931, ff. 1–4; *ibidem*, dosar nr. 3058/1935, ff. 3–17.

⁶⁴ *Ibidem*, dosar nr. 100/1931, ff. 1–3. Avea 4 clase secundare.

⁶⁵ *Ibidem*, dosar nr. 381/1931, ff. 1–2.

⁶⁶ *Ibidem*, dosar nr. 1116/1931, ff. 1–2.

⁶⁷ *Ibidem*, dosar nr. 102/1931, nenumărotat.

⁶⁸ *Ibidem*, dosar nr. 117/1931, ff. 1–13.

1935. Pe baza livretului obținut de la Ministerul Muncii, a deschis, în anul 1925, în str. Banatului nr. 2, o firmă a cărei activitate era comerțul „de băcănie, foi de plăcintă, cafea și fructe”. După mutarea sediului din str. Calomfirescu, la 22 mai 1935, firma a activat la mai multe adrese: str. Principele Nicolae, nr. 41 (22 mai 1935 – 2 nov. 1937) și str. Dl. Tudor nr. 50 (2 nov. 1937 – 1945). În 1945, titularul firmei a cerut radierea acesteia, pe motiv că este bolnav și bătrân.

Pe **strada Alexandru cel Bun**, la nr. 127, își primea clienții, în magazinul său de coloniale, iugoslavul **Genicik K. Vlastimir** (n. Korbova, Iugoslavia)⁶⁹. Acesta a înființat, la 1 iulie 1931, o firmă având ca obiect de activitate „coloniale și mărunțișuri”. Firma și-a desfășurat activitatea, la început, în str. Alexandru cel Bun nr. 127 și 107 (1931 – mart. 1938) și apoi în str. Buzești nr. 8 (mart. 1938 – dec. 1942). În 1942, Genicik K. Vlastimir menționa că, în conformitate cu certificatul eliberat de Chestura Municipiului Poliției Craiova, cu nr. 4.559 din 23 octombrie 1942, și certificatul cu nr. 133, din 19 septembrie 1942, eliberat de Societatea Culturală „TIMOC” din București, era calificat ca fiind de origine etnică român din Valea Timocului și nu mai este supus iugoslav, trecând de drept ca român și fiind scutit de toate actele cerute de lege pentru un supus străin. Firma a fost radiată în decembrie 1942.

Pe **strada Mărgăritari** nr. 168, se găsea băcănia rusului **Preadcenco Ion** (n. Ecaterinoslov, Rusia)⁷⁰. Acesta și-a inaugurat magazinul la 15 mai 1921, pe aceeași stradă, la nr. 130. În 1931, acesta figura în Registrul Comerțului, la obiectul de activitate, cu comerțul de „băcănie și mărunțișuri”.

Pe **strada Bucovăț**, la nr. 22, își desfășura activitatea comerciantul cehoslovac **Schmiedel Robert** (n. Niklasdorf, Cehoslovacia)⁷¹. Acesta deținea o ceasornicărie, inaugurată la 12 mai 1934, în care a investit un capital de 20 000 de lei. Ca obiect de activitate era trecut, în Registrul Comerțului, „ceasornicărie și bijuterie”. La 21 februarie 1938, proprietarul a mutat sediul în str. Madona Dudu nr. 59.

Cunoscută locuitorilor de pe această stradă, era și băcănia armeanului **Davidian Hacig** (n. Constantinopol)⁷². Emblema era intitulată sugestiv: „La Armean”. Firma a fost înmatriculată la 3 august 1931, în str. Bucovăț nr. 38, iar din 20 ianuarie 1939, la nr. 47. Pentru a-și putea desfășura comerțul, acesta a obținut livret de exercitarea profesiei încă din 1903. În mai 1933, a deschis o sucursală în str. Buzești nr. 27. Cu această ocazie, a solicitat înlocuirea siglei existente cu aceea de „Cafea Ideal”. Un an mai târziu, a mutat sediul sucursalei în str. Cuza Vodă, nr. 68, pe care a radiat-o la 29 martie 1937. **Davidian Meribe**, de profesie menajeră (n. Constantinopol.)⁷³, deținea un magazin cu coloniale pe aceeași stradă, la nr. 47. Firma, înființată la 17 aprilie 1935, și-a încetat activitatea după numai trei ani, fiind închisă la 10 octombrie 1938.

⁶⁹ *Ibidem*, dosar nr. 310/1931, nenumărat.

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 441/1931, ff. 1–3.

⁷¹ *Ibidem*, dosar nr. 2618/1934, ff. 1–5.

⁷² *Ibidem*, dosar nr. 444/1931, ff. 1–11.

⁷³ *Ibidem*, dosar nr. 2869/1935, ff. 1–7.

Puțin mai sus, la nr. 94, era înregistrată în Registrul Comerțului, bragageria albanezului **Rachip Baki** (n. Dobridol, Macedonia)⁷⁴. Firma avea o activitate neîntre-ruptă din 11 noiembrie 1922, având sediul, mai întâi, la nr. 96 și, în 1931, la nr. 94. Ca obiect de activitate era trecut, în 1922, „bragagerie și alte mărunțișuri” iar în 1931 „bragagerie și bombonărie”. O bragagerie deținea, din 22 aprilie 1915, și sârbul **Chiasip Osman** (n. Dobridol, Macedonia)⁷⁵. Aceasta a funcționat mai întâi în str. Bucovăț nr. 96, și, în 1931, în str. Bucovăț nr. 111.

Pe *strada Calea Brestei*, la nr. 29, figura, în 1931, cu un magazin de coloniale, grecul **Pipidi M. Limonia** (n. Insula Hio, Grecia)⁷⁶. Acesta a înmatriculat firma de coloniale și băuturi spirtoase în 1909, în str. Barbu Catargiu nr. 17, și a condus-o în calitate de tutore. În 1931, și-a redus comerțul, rămânând să comercializeze doar băuturi spirtoase cu amănuntul. În martie 1938, l-a angajat pe Petre M. Gulia conducător al magazinului, după care, la 1 iunie 1939, magazinul își înceta activitatea.

Pe *strada Opanez, Cumini Giovanni*, zidar de meserie (n. Cividale-Udine, Italia), de naționalitate italiană, a înființat o firmă, al cărei obiect de activitate era „executare de lucrări publice”. Firma a fost înființată la 11 iunie 1931 și își desfășura activitatea în str. Opanez nr. 16. La scurt timp, la cererea Ministerului Muncii și Ocrotirii Sociale, Președintele Camerei de Comerț a radiat firma din Registrul Comerțului pe motiv că „înmatricularea sa fusese făcută în baza livretului de exercitarea profesiei ce respectivul cetățean poseda ca salariat, ceea ce contravenea dispozițiilor art. 20 din legea pentru protejarea muncii indigene, iar pentru înscrierea de firme era necesar prezentarea unui livret de exercitarea profesiei pe cont propriu”. În aceste condiții, Ministrul Muncii a respins și cererea privind autorizarea șederii în România a lui Cumini Giovanni⁷⁷.

Atelierul de sculptură în lemn al sârbului **Sichel I. Iosif** (n. Gratz, Austria)⁷⁸, se găsea, în 1931, pe *strada Sineasca*, la nr. 34. Acest atelier și-a început activitatea în 1915 și a fost radiat în martie 1945, proprietarul motivând probleme de sănătate. A funcționat în străzile Unirii nr. 34 (1915–1931) și Sineasca nr. 34 (1931–1945). Din informații de arhivă aflăm că, în conformitate cu Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 1361 din 13 decembrie 1932, publicat în M.O. nr. 71 din 25 Martie 1933, și după cum se constată și din certificatul nr. 17837/11200 din 7 iulie 1940, Sichel I. Iosif devenea cetățean român.

Fabrica de trăsuri și produse din ciment, aparținând germanului **Roth Friderich** (n. Karlsruhe, Germania)⁷⁹, avea sediul în *strada Vlad Tepeș* nr. 2. Firma, înmatriculată în 28 aprilie 1900, a funcționat până la 20 martie 1937, când Roth Friderich a cerut radierea, deoarece intenționa să își înscrie firma în asociație cu fiul său,

⁷⁴ *Ibidem*, dosar nr. 1733/1931, f. 1.

⁷⁵ *Ibidem*, dosar nr. 1734/1931, f. 1.

⁷⁶ *Ibidem*, dosar nr. 875/1931, ff. 1–11.

⁷⁷ *Ibidem*, dosar nr. 48/1931, ff. 1–2.

⁷⁸ *Ibidem*, dosar nr. 200/1931, nenumărotat.

⁷⁹ *Ibidem*, dosar nr. 439/1931, ff. 1–9.

Wilhelm Friderich Roth. La obiectul comerțului, în Registrul Comerțului era menționat: „fabrică de trăsuri, garaje de automobil și o fabrică de produse cimentate”. La 1 martie 1939, firma nu apărea radiată.

Pe *strada C.A. Rosetti* nr. 3, își desfășura activitatea, începând din anul 1931, atelierul de „pictură de firme” aparținând cehoslovacului **Brettschneider Frantz** (n. Kladno, Cehoslovacia)⁸⁰, cunoscut urbei sub emblema „La Lupescu”. Firma a fost înmatriculată la 23 decembrie 1913, în str. Madona Dudu nr. 30. La 6 noiembrie 1931 a rămas fără emblema.

Pe *Bulevardul Barbu Știrbei* figura, în evidența Camerei de Comerț Dolj, firma individuală a italianului **Zanotini Silvio Giovani** (n. Aviana, Italia)⁸¹. În dreptul obiectului de activitate, în Registrul Comerțului, acesta a trecut: „Antreprenor și constructor de binale și lucrări publice”. Firma a fost înmatriculată la 18 februarie 1916 și avea posibilitatea să desfășoare activitate în orice localitate din țară.

Pe *strada Sfinții Apostoli* nr. 8, a funcționat, între 1 septembrie 1928 și 10 iulie 1934, depozitul lui **Marcu Gh. Bey** (n. în comuna Blața, Macedonia)⁸². Potrivit informațiilor de arhivă, acesta era recunoscut ca având naționalitate română. Comerțul exercitat de firma sa era: „cereale, cherestea și lemnărie”. Avea sucursală în comuna Risipiți, unde deținea și un magazin universal. În 1934, a mutat sediul comerțului său în Bld. Barbu Știrbei, colț cu Bld. Romanescu, adoptând, totodată, și emblema „Molift”. La 25 mai 1935, a renunțat la comerțul cu cherestea și lemnărie, continuând să-l exercite doar pe acela de cereale.

În perioada 2 august 1926 – 8 decembrie 1947, pe *strada Doamnei* la nr. 70, și-a desfășurat activitatea firma de „antreprenor de lucrări publice”, aparținând italianului **Tamburini Bruno** (n. Sofia, Bulgaria)⁸³. În martie 1946, acesta avea investit un capital de 9 000 000 lei. În decembrie 1947, a mutat sediul în str. Al. Nicolaid nr. 23, iar doi ani mai târziu, la 8 decembrie 1949, cerea radierea firmei.

Tot o firmă de antreprenor de lucrări publice se găsea și pe *strada Viorelele* nr. 7. Aceasta aparținea italianului **Bearzi Vitorio** (n. Pordemone-Udine, Italia)⁸⁴ și a fost înmatriculată la 26 mai 1933, având investit un capital de 100 000 de lei.

Pe *strada Postelnicu Fir* la nr. 15–17, se găsea „atelierul de căldărărie și atelierul mecanic” al sârbului **Latcoviți Dragomir** (n. Zăicoi, Serbia-Valea Timocului)⁸⁵, înființat la 6 august 1920, cu un capital de 20 000 de lei. În anul 1908, a dobândit cetățenie română prin livretul militar matricol din 1908. În anul 1933, acesta figura și cu o sucursală în str. Cuza Vodă nr. 46. Atelierul mecanic a fost desființat în 31 martie 1942. La 7 octombrie 1947, din cauza decesului proprietarului, a fost radiată firma,

⁸⁰ *Ibidem*, dosar nr. 1613/1931, ff. 1–3.

⁸¹ *Ibidem*, dosar nr. 2139/1932, ff. 1–3.

⁸² *Ibidem*, dosar nr. 154/1931, ff. 1–4.

⁸³ *Ibidem*, dosar nr. 2419/1933, ff. 1–29.

⁸⁴ *Ibidem*, dosar nr. 2383/1933, f. 3.

⁸⁵ *Ibidem*, dosar 2421/1933, ff. 1–12. S-a născut în 16 noiembrie 1885 și a decedat în 11 aprilie 1947.

comerțul urmând să fie continuat de soția sa, Gheorghîța Latcovici, avându-l drept conducător tehnic pe meșterul căldărar Constantin Ionescu.

Pe *strada Alexandru Lahovari* nr. 1, a funcționat, între 16 iulie 1925 și 19 octombrie 1933, magazinul „de manufactură și marunțișuri” aparținând polonezului **Jean Reif** (n. Stojance, Polonia)⁸⁶. Un conațional al său, **Solomon Lax** (n. Colomea, Polonia), și-a deschis, pe aceeași stradă, la nr. 17, un atelier de tinichigerie⁸⁷. Atelierul, inaugurat la 21 aprilie 1892, a funcționat la mai multe adrese: în Mahalaua Ștefan Gheorghe vechi, în str. Lipscanii noi și în str. Alexandru Lahovari nr. 17 (1931 – 1 aprilie 1937), când a fost radiată firma.

La nr. 32, și-a desfășurat activitatea, în perioada octombrie 1932 – 8 mai 1935, sucursala firmei **Zisu Șerman** (n. Chișinău, Basarabia)⁸⁸. Firma a fost înființată la 4 iulie 1927 și radiată în mai 1935. Sediul central se afla în Galați, str. Artelor nr. 6, și era cunoscută sub emblema „Zisu Șerman și Fiu”. Ca obiect de activitate, era înregistrat în Registrul Comerțului: „manufactură, galanterie și bumbace”. La conducerea sucursalei a fost numit administrator Iosif Șermann. Șerman Zisu a dobândit cetățenia română prin cartea de alegător a județului Ocol II, nr. 1157/1926.

Cetățeanul albanez **Zgalla P. Ioan** (n. Belița de Jos, Macedonia)⁸⁹ a înființat, la 6 noiembrie 1924, în *strada Emil Gârleanu*, la nr. 3, un magazin universal cunoscut, inițial, sub emblema „Fericirea”, denumire la care renunță la 26 februarie 1938, pentru a o adopta pe aceea de „La Rândunica”. În cadrul magazinului, comercializa produse de galanterie și tot felul de mărunțișuri, adăugând treptat comerțul cu parfum (1933), manufactură (1946) și stofe (1947). Firma a funcționat la adresele: str. Emil Gârleanu nr. 3 (6 noiembrie 1924 – 26 februarie 1938) și str. Lipscani nr. 68 (februarie 1938 – martie 1949). Capitalul investit a ajuns, în anul 1946, la 2 000 000 de lei. La 30 martie 1949, Ministerul Comerțului și Alimentației aproba încetarea definitivă a activității. În anul 1941, a renunțat la cetățenia albaneză, după cum o dovedește Poliția Craiova.

Pe *strada Părului* nr. 35, a funcționat, în perioada 1931 – martie 1942, magazinul de coloniale cu emblema „Dealul Părului”, aparținând sârbului **Velcovi Filip** (n. Vefciuma, Macedonia)⁹⁰. Firma a fost înființată în 1926 având ca obiect de activitate: „comerțul de mărunțișuri de băcănie”, cu sediul în str. Basarabiei nr. 29. În 1942, decesul titularului a dus la radierea firmei.

Pe *strada Lipscani*, o altă importantă arteră comercială situată în zona centrală a orașului, se afla, în 1931, la nr. 35, magazinul de mărunțișuri al grecului **Avram Levy** (n. Adrianopol)⁹¹. Cu toate că la momentul înființării, 15 ianuarie 1921, practica comerțul de „agentură și comision”, în anul 1925, renunță la acesta și,

⁸⁶ *Ibidem*, dosar nr. 76/1931, ff. 1–3.

⁸⁷ *Ibidem*, dosar nr. 1261/1931, ff. 1–6.

⁸⁸ *Ibidem*, dosar nr. 1867/1932, ff. 1–7.

⁸⁹ *Ibidem*, dosar nr. 67/1931, nenumerotat.

⁹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 158/1931, ff. 1–8.

⁹¹ *Ibidem*, dosar nr. 75/1931, ff. 1–15. Avram Levy s-a născut în 15 aprilie 1866 și a decedat în 25 mai 1937, la Craiova.

odată cu mutarea sediului în str. Copertari nr. 27, a exercitat doar comerțul de mărunțișuri. Tot în 1925, revine cu comerțul său în str. Lipscani nr. 49 și, ulterior, la nr. 35. Activitatea se diversifică, adaugând, în 1933, și comerțul „de parfumerie în genere și magazin universal”. Firma și-a încetat activitatea la 9 iulie 1938, fiind radiată la un an după decesul proprietarului.

Armeanul **Hatchadurian Melcon** (n. Matcheran, Armenia)⁹² deschidea, pe aceeași stradă, la nr. 46, în 3 septembrie 1934, magazinul de „manufactură și galanterie” cunoscut urbei „la Olteanca”, iar la nr. 64 se găsea magazinul grecului **Sabetay S. Sabetay** (n. Ianina, Grecia)⁹³, înființat la 3 noiembrie 1932, unde comercializa produse de „manufactură, galanterie, mărunțișuri, confecții și încălțăminte”. După trei ani de activitate, a mutat sediul în str. Emil Gârleanu nr. 7, unde a funcționat până la 23 ianuarie 1941, când a radiat firma.

Turcul **Lillu Haim** (Craiova)⁹⁴ figura în Registrul Comerțului, în anul 1931, pe **strada Regina Elisabeta** nr. 13, cu un birou de agentură și comision. Firma a fost înmatriculată la 27 mai 1925 și a avut, pentru început, sediul în str. Madona Dudu, nr. 38. Acesta a condus agenția prin intermediul împuternicitului C-tin Sgoanță.

În 1931, în **strada Frații Golești** nr. 77, se găseau brutăria și băcănia sârbului **Anghelovici Sfetcu** (n. comuna Țer, Macedonia)⁹⁵. Brutăria, deschisă în anul 1915, în comuna Bârza, a fost mutată ulterior în Craiova, Bld. Carol I, nr. 103 și apoi în str. Frații Golești. După 3 ani de activitate, la 15 decembrie, a radiat comerțul de băcănie. Două luni mai târziu, a renunțat și la brutărie, încheindu-și, totodată, și activitatea comercială. Pentru a-și putea realiza comerțul, Anghelovici Sfetcu deținea autorizația din 17 martie 1926, livret de exercitarea profesiei din 1930 și bilet de liberă petrecere din 1924⁹⁶.

În **strada Sf. Dumitru** nr. 10, bulgarul **Rosanis Haine** (n. Vidin, Bulgaria)⁹⁷ deținea, în 1931, o firmă al cărei obiect de activitate era: „comision, cereale și comerț de cereale”. Firma și-a început activitatea în 1923, având sediul în str. Dima Popovici, nr. 1. În 1925, Rosanis Haine făcea mențiunea că este și mandatar al firmei Compania Continentală de Export S.A. din Brăila pentru a face comerț cu

⁹² *Ibidem*, dosar nr. 2680/1934, ff. 1–18. La 7 mai 1934, Melcon Hatchadurian a înființat, împreună cu Franceska Crusti, din Craiova, societatea în nume colectiv **Hatchadurian & Crusti**, cu emblema „La olteanca elegantă”, care se ocupa cu comerțul de „manufactură, galanterie și confecțiuni”. Societatea avea sediul în str. Lipscani nr. 46 și deținea un capital de 40 000 de lei. Firma era condusă de Franceska Crusti, personal sau prin intermediul soțului său, Petre Crusti. Administrator fusese numit Hatchadurian Melcon. Ca angajat aveau o casieră. La 6 august 1934, au renunțat la asociație, activitatea fiind continuată de către Hatchadurian Molcon, care și-a însușit atât activul cât și pasivul.

⁹³ *Ibidem*, dosar nr. 2350/1933, ff. 1–29. În perioada 5 septembrie 1924 – 29 octombrie 1932, pe când locuia în orașul Turnu Severin, a deținut, în str. Calea Traian, Casele Gh. Stoicescu, nr. 133, un spațiu comercial unde comercializa produse de manufactură, galanterie și mărunțișuri. Firma, cunoscută sub emblema „La Albina”, a fost radiată în octombrie 1932, când comerciantul a părăsit orașul. Sabetay S. Sabetay a venit în România pe 5 martie 1906 și a fost căsătorit cu Marieta I. Eschenasy.

⁹⁴ *Ibidem*, dosar nr. 510/1931, f. 1.

⁹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 152/1931, ff. 1–7.

⁹⁶ *Ibidem*, f. 6.

⁹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 199/1931, ff. 1–2.

cereale în comision. În 1931, conducea agenția specială din Craiova a acestei Companii, iar în 1932 era conducătorul subagenției Calafat, care avea ca obiect de activitate doar cumpărarea de mărfuri⁹⁸. Rosanis Haine a dobândit cetățenia română prin cartea de alegător 1928/1928. Puțin mai sus, pe aceeași stradă, la nr. 35, a funcționat, în perioada 1919–1943, brutăria sârbului **Marcovici E. Dumitru** (n. Vraneștița, Iugoslavia)⁹⁹. În iulie 1943, aceasta și-a mutat sediul în str. Matei Basarab nr. 4, și, ulterior, la nr. 190. Capitalul investit în ianuarie 1946 ajungea la suma de 1 000 000 de lei. Firma și-a încetat activitatea la 11 iunie 1948, când întreprinderea a trecut în patrimoniul statului, fiind naționalizată pe baza legii 119 din 11 iunie 1948.

O altă brutărie, aparținând sârbului **Isian Stoica** (n. Velmevitzi, Bitolia), era înregistrată, în 1931, la Camera de Comerț și Industrie Dolj, în *strada Sf. Gheorghe Nou* nr. 31. Acesta și-a început activitatea încă din 14 mai 1916, când a deschis „un cuptor de făcut pâine și cozonaci” în str. Frații Golești nr. 42. În aceeași perioadă, avea și o sucursală în str. Sf. Dumitru nr. 17. Brutăria a fost înșchisă la 1 octombrie 1935¹⁰⁰.

O brutărie a existat și pe *strada Amaradiiei* nr. 42. Proprietar era sârbul **Simionovici Matei Andrejevici** (n. Cladovic, Iugoslavia). Acesta avea brutăria din 10 decembrie 1922. La 6 septembrie 1935, a mutat sediul în Bariera Vâlcii¹⁰¹.

În *strada Gherceștii-Noi* nr. 5, a funcționat, în perioada 1932 – 10 septembrie 1938, hanul și birtul economic aparținând sârbului **Ivanovici Antonie** (n. Cladic, Macedonia)¹⁰². Activitatea sa comercială a început în 1921, când, la 21 noiembrie, deschidea o brutărie cu sediul în comuna Șimnicu. După cinci ani de activitate, la această adresă, i-a mutat sediul în Bariera Vâlcii. Firma a fost radiată în 1938.

Pe *strada Matei Basarab*, se găsea depozitul de făină ce aparținea lui **Bogoe M. Vlontovici** (n. Țer, Macedonia), de naționalitate iugoslavă. Sugestivă pentru definirea comerțului este emblema „Făina”, firma având ca obiect de activitate: „cereale și depozit de făină”. Acest depozit, înființat la 12 mai 1934, avea sediul înregistrat la nr. 13. Potrivit Chesturii Poliției Craiova/1934, respectivul comerciant a investit în întreprindere, la momentul înființării, un capital de 133 832 de lei¹⁰³.

Pe *strada Alexandru Lahovari* nr. 117, „Ceasornicăria modernă”, aparținând sârbului **Savu Dimitrievici** (Corbova-Kraina, Iugoslavia)¹⁰⁴, își începea activitatea

⁹⁸ M.O., partea a 2-a, nr. 276, 25 noiembrie 1931, p. 13973; idem, partea a 2-a, nr. 260, 5 noiembrie 1932, p. 9793.

⁹⁹ S.J.A.N. Dj, Fond Camera de Comerț și Industrie Craiova. Firme individuale, dosar nr. 147/1931, nenumărat. Studii: 3 clase gimnaziale.

¹⁰⁰ *Ibidem*, dosar nr. 408/1931, ff. 1–4. A dobândit naționalitatea română în 1926.

¹⁰¹ *Ibidem*, dosar nr. 1745/1931, ff. 1–3.

¹⁰² *Ibidem*, dosar nr. 1921/1932, ff. 1–4.

¹⁰³ *Ibidem*, dosar nr. 2624/1934, ff. 1–11. Acesta deținea livret de liberă petrecere, eliberat de Serviciul special de Siguranță Craiova, și livret de exercitarea profesiei, eliberat de Ministerul Muncii, valabil până la 1 iunie 1934.

¹⁰⁴ *Ibidem*, dosar nr. 157/1931, nenumărat. Acesta a venit în România la 25 aprilie 1921 și, după ce a locuit la Turnu Severin 14 zile, la 9 mai s-a stabilit la Craiova. Avea livret de exercitarea profesiei vizat până la 31 decembrie 1940. Avea ca studii 4 clase primare. La 21 august 1930, Savu Dimitrievici renunța la cetățenia sârbă și devenea cetățean român, fiind și căsătorit cu o româncă și având 3 copii.

în anul 1929. În anul 1940, capitalul investit era de 60 000 de lei, iar în 1948 ajungea la valoarea de 300 000 de lei. În perioada 1940–1946, și-a diversificat comerțul, adăugând: „optică, articole de bijuterii și argintărie”. La 9 decembrie 1948, a radiat celelalte ramuri ale afacerii, rămânând doar cu atelierul de ceasornicărie. Pe aceeași stradă, la nr. 131, a funcționat, în perioada 24 februarie 1931 – iulie 1932, și atelierul de croitorie al conaționalului său, **Ștefanovici Branco** (n. Negotin, Serbia)¹⁰⁵.

Pe *strada Severinului* nr. 17, în perioada 25 ianuarie 1933 – 5 martie 1943, și-a desfășurat activitatea firma de „mezlărie și cârnațarie” a cehoslovacului **Strömpl Ladislav** (n. Nyzny-Medzeri, Cehoslovacia)¹⁰⁶. Bragageria sârbului **Arif Islam** (n. Capasdol, Iugoslavia) se găsea, în 1931, pe *strada Barbu Catargiu* nr. 33¹⁰⁷. Acesta și-a înmatriculat firma la 15 octombrie 1925, având ca obiect de activitate „bragagerie, zahariale, coloniale și altele” și sediul în str. Anastasie Stolojean. Firma a fost radiată conform ordinului Ministerului Economiei Naționale 114766/1942 și nr. 14667/943, iar la 12 august 1947 a cerut reînscriserea firmei.

Vincent Verner (n. Bilam, Boemia)¹⁰⁸, de naționalitate cehoslovac, a înmatriculat, la 27 septembrie 1926, un atelier „de tors, dărăcit lână și piuit dimia”, cu sediul în *strada Tabaci* nr. 27. La 28 ianuarie 1937, a încetat activitatea.

În Camera de Comerț și Industrie Dolj era înregistrată, în *strada Kogălniceanu* nr. 17, în anul 1931, firma individuală a germanului **Meinike Wilhelm** (n. Nurtengen, Germania)¹⁰⁹. Acesta avea un atelier de tricotaje, înscris la 15 iunie 1924, cu sediul în str. Horia nr. 2, pe care l-a mutat, în 1927, în str. Abatorului nr. 28 iar, în 1931, în str. Kogălniceanu. Firma a fost închisă la 1 februarie 1932, dar activitatea sa a fost continuată de soție, **Passera Meinike Wilhelm Lydia** (n. Trivero, Italia), de naționalitate italiană, și, ulterior, germană, prin firma înființată la 21 septembrie 1932. Pentru a putea continua activitatea soțului, a obținut cartea de meșter cu nr. 24/1932 și aprobarea Ministerului de Industrie și Comerț nr. 109241/1932. Lidia Meinike figura înscrisă la Biroul Controlului Străinilor de pe lângă Chestura Craiova. A venit în țară la 3 aprilie 1912. În 1943, a înființat și o secție de ciorăpărie căreia i-a atribuit un capital de 500 000 de lei, secție care a funcționat numai un an de zile. În februarie 1946, adoptă emblema „Tricotaje Meinike”. Capitalul firmei reprezenta, la data respectivă, 300 000 de lei¹¹⁰. În baza hotărârii Conferinței de la Potsdam (1945), Decretul-lege nr. 182 din 21 martie 1946 prevedea trecerea activelor germane în proprietatea Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste¹¹¹. Drept urmare, la 16 iulie 1946, activele germane ale firmei „Lydia Wilhelm Meinike Passera” au trecut în proprietatea U.R.S.S. Prin decizia Comitetului de direcție al Casei

¹⁰⁵ *Ibidem*, dosar nr. 212/1931, ff. 1, 3.

¹⁰⁶ *Ibidem*, dosar nr. 2290/1933, ff. 1–6.

¹⁰⁷ *Ibidem*, dosar nr. 657/1931, ff. 1–5.

¹⁰⁸ *Ibidem*, dosar nr. 567/1931, ff. 1–4.

¹⁰⁹ *Ibidem*, dosar nr. 1264/1931, ff. 1–4.

¹¹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 2257/1932, ff. 1–33.

¹¹¹ M.O., partea I, 114, nr. 70, 23 martie 1946, pp. 2656–2657.

de administrare și supraveghere a bunurilor inamice (C.A.S.B.I.) nr. 2535 din 29 ianuarie 1946, Comisia Română de legătură cu Comisia aliată de control a numit ca administrator al firmei pe Elena Gheorghe¹¹².

La 4 decembrie 1946, reprezentantul Administrației Întreprinderilor și Bunurilor Sovietice, Dedcov Vladimir Ivanovici, declara că această întreprindere a fost preluată de Reprezentanta Comisiei a U.R.S.S. în România. La 26 august 1948, proprietara firmei a primit ordin de la Camera de Comerț Alba Iulia să radieze firma din Craiova. O lună mai târziu, la 28 septembrie, firma a fost preluată de Societatea Țeba din Sebeș Alba, proprietatea U.R.S.S.¹¹³

Un atelier de croitorie funcționa, începând cu 2 octombrie 1930, și pe **strada Sf. Mina**, la nr. 28. Acesta aparținea cehoslovacului **Mracek Venceslau** (n. Popovița, Cehoslovacia). Proprietarul atelierului a deschis, la aceeași dată, și o sucursală pentru comerțul de tipografie în orașul Buzău. Firma și-a încetat activitatea la 7 iunie 1946. În 1925, Primăria Craiova certifica faptul că acesta era cetățean român pe baza certificatului cu nr. 13446/1913 al Ministerului de Justiție. De asemenea, deținea certificatul de încetățenire cu nr. 7227/1925¹¹⁴.

Pe **strada Smârdan**, la nr. 17, se găsea magazinul comerciantului armean **Dilberian Gazaros** (armean, n. Eghin, Armenia), având emblema „La Pașa”. Acesta se ocupa cu comerțul de „coloniale și mărunțișuri en gross și en detail” încă din 1926. La 15 iulie 1931, a înregistrat în Registrul Comerțului și o sucursală în str. Unirii nr. 90, care se ocupa cu comerțul de „cafea și coloniale”. Începând cu 7 martie 1934, a strămutat întreaga activitate în str. Unirii nr. 90. În perioada 1937–1939, sediul firmei a funcționat în str. Severinului, la nr. 17, respectiv 13. În decembrie 1939, a renunțat să mai exercite activitatea *en gros*, rămânând doar cu cea *en detail*¹¹⁵.

Indiferent că vorbim despre armeni, italieni, polonezi, turci, germani, sârbi, cehoslovaci, ruși, elvețieni, greci, albanezi, unguri, austrieci etc., trebuie să recunoaștem că au avut o contribuție esențială la ridicarea economică a Olteniei, în speță a Cetății Băniei. Comercianți, pietrari, mozaicari, faianțari, arhitecți, ingineri, pictori, sculptori au contribuit, de-a lungul timpului, cu munca, talentul și priceperea lor, la dezvoltarea și modernizarea orașului Craiova. Din materialul prezentat mai sus, reiese că cei mai mulți străini aveau spații comerciale deschise pe principalele artere comerciale ale orașului: str. Unirii (cca 15), str. Cuza Vodă (13), Calea București (8). Dintre cei identificați de noi, cei mai mulți comercianți cu firme individuale, după naționalitatea înregistrată în Registrul Comerțului, erau: 21 de sârbi, 17 armeni, 8 cehoslovaci, 8 greci, 7 germani, 7 albanezi, 7 italieni, 4 polonezi, 4 turci, 4 persani, 3 austrieci, 3 unguri, 1 israelian, 1 rus, 1 bulgar, 1 elvețian și un apatrit.

¹¹² Idem, partea I, B, nr. 35, 11 februarie 1946, p. 1076.

¹¹³ S.J.A.N. Dj, Fond Camera de Comerț și Industrie, Firme Individuale, dosar nr. 2257/1932, f. 26.

¹¹⁴ *Ibidem*, dosar nr. 1609/1931, ff. 1–5.

¹¹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 45/1931, ff. 1–9.

**TRADES FOREIGN IN CRAIOVA. CASE STUDY:
INDIVIDUAL COMPANIES REGISTERED AT DOLJ CHAMBER
OF COMMERCE AND INDUSTRY (1931–1939)**

(Abstract)

The presentation of the individual societies, with the summary description above, is far from being able to surprise all the units that functioned in Craiova, during the interwar period. Either we talk about the Armenians, the Italians, the Poles, the Turks, the Germans, the Macedonians, the Czechoslovaks, the Russians, the Swiss, the Greeks, the Albanians, the Hungarians or the Austrians, etc., we have to admit that they have made an essential contribution to the economic growth of Oltenia, especially Craiova. Even if were traders, stonemasons, mosaics, architects, engineers, painters, sculptors, they have contributed, over time, their work, talent and skills to the development and modernization of Craiova.

Keywords: the interwar period, Craiova, minorities, traders foreign, sole proprietorships.